

Posudek vedoucího diplomové práce

Magdaléna Mrázková: Jaké je to být poutníkem: sociální interakce na poutní cestě do Santiaga de Compostella

Vedoucí práce: Tomáš Samek, M.A.

Diplomová práce Magdalény Mrázkové představuje pokus zprostředkovat karnální metodou zážitky ze svatojakubské pouti a posléze jich analyticky využít k zamyšlení nad tím, které antropologické konceptualizace rituálu jsou pro popis takové zkušenosti adekvátní. Tento cíl určil výzkumné otázky: (1) Jaké lze reflektovat zážitky poutnictví? (2) Do jakých sociálních interakcí vstupuje poutník na cestě? (3) Má smysl nahlížet na poutní cestu jako na iniciační rituál svého druhu a nakolik je taková výkladová perspektiva produktivní?

Autorka v rámci zmíněné karnální metody používá pečlivě vedený (a následně analyzovaný) terénní deník, inspirována proslulou Wacquantovou prací o jeho boxérských zážitcích v urbánním prostředí Chicaga. Píše esejisticky, osobně, lehce a čtivě. Právě tato její přednost je však zároveň i pastí – některé pasáže jsou načrtnuté jen letmo a působí povrchně: z hlediska interpretace potřebovaly dotáhnout do větší hloubky.

Nemá smysl vytýkat autorce příliš osobní tón, jestliže právě ten je v samém základu stylové roviny, pro niž se vědomě rozhodla jako pro řečový prostředek adekvátně sloužící k dosažení cíle, jež si předsevzala. Nadto je výborné, že ve svém textu reflektuje, jak je osobní přístup k tématu, který se jí nejprve jevil jako nejjednodušší, ve skutečnosti obtížný a jaká rizika s sebou nese. Nutno říct, že ne vždy se autorce dařilo těchto rizik vystříhat: některé hodnotící soudy, zejména týkající se kolektivní identity, jsou příliš rychlé a místy tendují k poněkud mělkému hodnocení sociálních aktérů, s nimiž se na své pouti setkává.

Na druhou stranu je třeba říci, že základním smyslem předkládané práce není dekonstruovat emické kategorie, vzorce a předsudky tak, jak jsme na to zvyklí u některých antropologických textů, nýbrž spíše vnořením se do terénu, na vlastní kůži ukázat, jak si člověk v průběhu pouti sám vytváří jisté (mnohdy i stereotypní) kategorizace těch, s nimiž se setkává a s nimiž sdílí část pouti. Práce nemá ani tolik analyzovat jako spíše zprostředkovat proces, jímž se z osobního zážitku stává nadindividuální náhled na svět, který jistou měrou sdílejí ti, kdo si prošli touto zkušeností.

Metaforická analogie pouti po *caminu* a pouti životem je přitom poměrně silná a je škoda, že ji autorka nevyužila víc – tak jak se to nabízí např. v literárních zpracováních tématu, jaké najdeme třeba v knížce Josefa Čapka *Kulhavý poutník*, již jsem autorce doporučil jako textový pandán, jímž může svou analýzu prohloubit, ale tohoto doporučení nevyužila. Mám-li shrnout hlavní výtku, kterou mám vůči textu, je to jeho povrchnost, kterou se naštěstí nevyznačuje zdaleka celý, leč která jím přesto místy probleskuje. Zde se projevilo to, že autorka psala práci ve spěchu a nemohla se již opřít o dlouhodobé pravidelné konzultace.

Z uvedených třech výzkumných otázek možná nejméně dotaženě působí odpověď na otázku třetí, jež porovnává různé teoretické přístupy k rituálu jakožto možnému interpretačnímu rámci zážitkového jádra práce. Zde jsou závěry občas jen lehounce naznačené a působí teovitě. Ač text svou povahou nabízí autorce příležitost k tomu, aby byl reflektován z tohoto hlediska daleko hlouběji, zůstává tato příležitost v mnoha ohledech nevyužitá.

V referenčním rámci prací předkládaných k obhajobě jde přes všechny uvedené výtky o text jednoznačně nadprůměrný stylovými i formulačními schopnostmi autorky i relativní náročností terénního výzkumu, ale zároveň velmi nevyrovaný a místy dokonce podprůměrný co do kvality analýzy: kdyby práci autorka mohla věnovat o něco víc času, nepochybují o tom, že by ji dotáhla do podoby, kdy by jednoznačně aspirovala na výbornou. **Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji pro ni hodnocení velmi dobře.**

V Praze 16. 1. 2015

Tomáš Samek